

Kaderbrief 2026-2029

Inhoudsopgave

0. Inleiding.....	2
0.1 Meicirculaire en voorjaarsnota van het Rijk.....	2
0.2 Leeswijzer.....	2
1. Financieel perspectief	3
2. Ontwikkelingen en voorstellen	4
2.1 Dienstverlening en bedrijfsvoering op orde houden	4
2.2 Een duurzame en fijne plek om te leven en te wonen.....	5
2.3 Een gemeenschap waar onze inwoners zich thuis, gezond en veilig voelen	7
2.4 Ooststellingwerf als onderdeel van een vitale economie.....	9
2.5 Een financieel gezonde positie.....	9
3. Risico's en ontwikkelingen	10
4. Begrotingsuitgangspunten	12

0. Inleiding

Hierbij bieden we u de Kaderbrief 2026-2029 aan. Hierin staan de financiële uitgangspunten en ontwikkelingen voor de komende jaren. Met de jaarstukken kijken we terug op 2024, met de voorjaarsrapportage kijken we naar het huidige jaar 2025 en met deze kaderbrief kijken we een aantal jaren vooruit.

Vanaf 2026 ontvangen wij, net als alle andere gemeenten, fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Dit zogenoemde ravijnjaar komt daarmee steeds dichterbij. Vanuit de VNG is een lobby geweest richting het Rijk om compensatie voor het ravijnjaar en ook voor de financiële tekorten bij de jeugdhulp. De Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd adviseert dat het Rijk en de gemeenten allebei de helft betalen om de tekorten bij de jeugdhulp op te lossen. De Voorjaarsnota 2025 is op vrijdag 18 april gepubliceerd en geeft een vooruitblik op de rijksbegroting voor de komende jaren. Via de meicirculaire worden wij hier als gemeenten over geïnformeerd. In deze kaderbrief hebben we een inschatting gemaakt van de gevolgen van deze voorjaarsnota voor onze gemeente.

Wij kunnen u een kaderbrief presenteren met zwarte cijfers, ook voor de eerste jaren. En dat is ook nodig gezien alle grote opgaven waar we mee bezig zijn, zoals het accommodatiebeleid, de woningbouwopgave en herstructureringsprojecten. Ook moeten er nog nieuwe onderhoudsplannen worden vastgesteld en zijn er meer onderdelen die op termijn financiële consequenties hebben. Zie hiervoor hoofdstuk 3 in deze kaderbrief. Met deze kaderbrief bestendigen we ons financieel beleid.

0.1 Meicirculaire en voorjaarsnota van het Rijk

Als gemeente ontvangen we geld vanuit het gemeentefonds, de algemene uitkering. Drie keer per jaar (mei, september en december) komt er vanuit het ministerie een circulaire waarin de hoogte van deze uitkering wordt bijgesteld. In de meicirculaire is het gebruikelijk dat we compensatie voor loon- en prijsstijgingen ontvangen. We reserveren het volledige bedrag dat we aan loon- en prijscompensatie via de meicirculaire ontvangen voor de indexaties (lonen en prijzen) die we in de begroting 2026 moeten verwerken. Dit ziet u terug in de brief over de meicirculaire (nog te ontvangen). We doen daarin een globale inschatting of deze compensatie voldoende is.

We hebben in deze kaderbrief rekening gehouden met de gevolgen van de voorjaarsnota 2025 van het Rijk. Dit is een eerste doorrekening. Het Rijk compenseer de terugval van het gemeentefonds voor een (klein) deel. Daarnaast is er een compensatie voor de tekorten op de middelen jeugdhulp. Voor de laatste jaren wordt deze compensatie grotendeels weer gekort. Dat is omdat de opbrengst van de hervormingsagenda geïndexeerd wordt en de eigen bijdrage voor de jeugdhulp ingevoerd wordt. Daarnaast is er een besparing ingeboekt omdat het Rijk en gemeenten met de sector afspraken gaan maken over hoe beter te sturen op trajectduur. Voorzichtigheidshalve hebben wij geen hogere baten geraamd voor de eigen bijdrage jeugdhulp en geen lagere lasten geraamd voor het beter sturen op trajectduur en de indexatie van de opbrengst van de hervormingsagenda. We wachten hiervoor het kabinetsbesluit en de uitspraak van de toezichthouder af. Als we dit mogen verwerken, dan betekent dit een voordeel van € 1,3 miljoen vanaf 2028.

Het financieel perspectief kan er na de meicirculaire 2025 anders uit zien. Wij presenteren in deze kaderbrief het huidige financieel perspectief inclusief eerste berekening van de gevolgen van de voorjaarsnota van het Rijk. Zoals gebruikelijk wordt u vóór de raadsvergadering over de kaderbrief geïnformeerd over de meicirculaire en daarmee over het nieuwe financieel perspectief.

0.2 Leeswijzer

We presenteren eerst het huidige financiële perspectief met daarin de gevolgen van de voorjaarsnota van het Rijk, onze eigen voorjaarsrapportage en andere financiële ontwikkelingen waar we geen of heel beperkt invloed op hebben.

Daarna gaan we in een aantal 'hoofdpijnen' in op de ontwikkelingen en wat het college hierin voorstelt aan u als raad. Deze hoofdpijnen zijn hetzelfde als de vorige kaderbrief. We starten per hoofdpijn met de structurele en incidentele ambities. De voorstellen worden na de besluitvorming in de raad primitief in de Programmabegroting 2026 verwerkt.

1. Financieel perspectief

Hieronder presenteren we het financieel perspectief. Wij gaan hierbij uit van structurele budgettaire ruimte. Daarom zijn de incidentele baten en lasten gecorrigeerd. Structurele lasten moeten gedekt worden door structurele baten, dan is er sprake van structureel evenwicht. Het vastgestelde structurele begrotingsperspectief is gewijzigd door de september- en decembercirculaire 2024. Daarnaast was het budget accommodatiebeleid niet volledig in de begroting gewerkt, daarom wordt deze gecorrigeerd. De jaarschijf 2029 is toegevoegd. Bij het opstellen van de programmabegroting 2026-2029 wordt jaarschijf 2029 opnieuw volledig doorgerekend (net als de andere jaarschijven).

Het financieel perspectief is vervolgens aangepast door de gevolgen van de voorjaarsnota van het Rijk en onze eigen voorjaarsrapportage 2025. Daarnaast zijn er nog diverse risico's en ontwikkelingen die invloed gaan hebben op het perspectief (zie hoofdstuk 3).

				x€ 1.000
Structureel begrotingsperspectief 2026-2029	2026	2027	2028	2029
Structureel perspectief begroting 2025 primitief	- 1.535	- 387	348	282
Nieuw beleid (incl. amendementen) structureel	- 20	- 20	- 20	- 20
Vastgesteld structureel begrotingsperspectief november 2024	- 1.555	- 407	328	262
Structureel gevolg septembercirculaire 2024	- 24	- 86	- 90	421
Structureel gevolg decembercirculaire 2024	126	209	290	371
Correctie accommodatiebeleid			- 100	- 200
Structureel begrotingsperspectief	- 1.453	- 284	428	854
a. Gevolgen Voorjaarsnota 2025 Rijk (eerste doorrekening)	2.645	2.553	517	670
b. Gevolgen voorjaarsrapportage 2025	- 168	- 168	- 168	- 168
Nieuw structureel begrotingsperspectief na Voorjaarsnota en Voorjaarsrapp.	1.024	2.101	777	1.356
Voorgesteld nieuw beleid structureel	- 554	- 463	- 463	- 820
Voorgestelde dekking	480	480	480	605
Totaal nieuw structureel begrotingsperspectief na Kaderbrief 2026	950	2.118	794	1.141

a. Gevolgen Voorjaarsnota 2025 van het Rijk

Zoals ook onder hoofdstuk 0.1 omschreven hebben we een eerste berekening gemaakt van de voorjaarsnota van het Rijk.

b. Structurele gevolgen voorjaarsrapportage 2025

De structurele gevolgen van de voorjaarsrapportage 2025 zijn € 168.000 negatief. Dit komt hoofdzakelijk door: hogere energielasten, hogere lasten voor het leerlingenvervoer en door de subsidieverhoging aan zwembad Haulerwijk.

2. Ontwikkelingen en voorstellen

Hierboven is het nieuwste financiële perspectief gepresenteerd. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die de komende jaren, in een aantal thema's verdeeld, op ons afkomen. Die worden hieronder beschreven inclusief voorstellen die wij hierover aan u willen doen. Een deel van de voorstellen is structureel, die hebben invloed op het begrotingsperspectief. Een deel van de voorstellen is incidenteel. We stellen voor de algemene reserve hier als dekking voor te gebruiken.

					x€ 1.000
Nr.	Voorgesteld nieuw beleid structureel	2026	2027	2028	2029
	Dienstverlening en bedrijfsvoering op orde houden				
a.	Formatie snijvlak ruimtelijk/sociaal domein	- 61	- 61	- 61	
	Een duurzame en fijne plek om te leven en te wonen				
d.	Stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf	- 8	- 8	- 8	- 8
e.	Formatie-uitbreiding kabels en leidingen	- 46	- 46	- 46	- 46
f.	Groen gas gemeentelijk vastgoed	- 44	- 44	- 44	- 44
g.	Parkeerterrein Veenhofweg Oosterwolde	- 9	- 9	- 9	- 9
j.	Accommodatiebeleid structurele lasten				- 600
	Een gemeenschap waar onze inwoners zich thuis, gezond en veilig voelen				
m.	Taalbeleid Stellingwerfs en Fries	- 17	- 17	- 17	- 17
n.	Contractmanagement en beheer Participatiewet	- 34	- 34	- 34	- 34
o.	Beleidsadviseur Inburgering en Migratie	- 79	- 79	- 79	
q.	Uitbreiding uren mantelzorgconsulent	- 91	- 91	- 91	- 91
s.	Budget Wmo voorliggend veld	- 20	- 161	- 292	- 300
v.	Dekking budget Wmo demografische ontwikkelingen	20	252	383	391
	Ooststellingwerf als onderdeel van een vitale economie				
u.	Ontwikkelagenda en uitvoeringsprogramma Recreatie & toerisme	- 165	- 165	- 165	- 62
	Totaal voorgesteld nieuw beleid structureel	- 554	- 463	- 463	- 820

					x€ 1.000
Nr.	Voorgesteld nieuw beleid incidenteel	2026	2027	2028	2029
	Dienstverlening en bedrijfsvoering op orde houden				
b.	Gemeenteraadsverkiezingen	- 35			
c.	Managementondersteuning OWO-VTH	- 11			
	Een duurzame en fijne plek om te leven en te wonen				
k.	Eikenprocedures	- 81			
l.	Volks huisvesting budget voor onderzoeken	- 200			
	Een gemeenschap waar onze inwoners zich thuis, gezond en veilig voelen				
p.	Verlengen overeenkomst Mader Kunstroute	- 15	- 15	- 15	
r.	Verlenging pilot welzijns coach	- 105			
v.	Dekking budget Wmo demografische ontwikkelingen	105			
	Ooststellingwerf als onderdeel van een vitale economie				
t.	Versterken Europese Samenwerking	- 25	- 25		
u.	Ontwikkelagenda en uitvoeringsprogramma Recreatie & toerisme	- 50			
	Totaal voorgesteld nieuw beleid incidenteel	- 417	- 40	- 15	-

2.1 Dienstverlening en bedrijfsvoering op orde houden

Wij vinden het belangrijk om de dienstverlening in de organisatie goed te regelen en de bedrijfsvoering op orde te hebben. Zodat we de basistaken goed kunnen blijven uitvoeren en toekomstbestendig zijn. Wij doen u daarvoor de volgende voorstellen.

a. Formatie snijvlak ruimtelijk/sociaal domein, (s) € 61.000 per jaar voor 2026 t/m 2028

Sinds 1 jan 2024 is de Omgevingswet van kracht. Het maatschappelijk hoofddoel van de wet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving (Artikel 1.3 Ow). Er is een traineeopdracht van sep 2024-mei 2025 om gezondheid meer te borgen in het ruimtelijk domein. Deze is momenteel nog in uitvoering. Hieruit is gebleken dat een dergelijke verbindende functie essentieel is voor het uitvoeren van onze wettelijke taken onder de Omgevingswet. Daarom hebben we formatie nodig op het snijvlak van ruimtelijk en sociaal domein. Het gaat om een beleidsadviseur gezonde leefomgeving. Deze collega zal de gezondheidsaspecten (zoals geur, gewasbeschermingsmiddelen etc.) binnen de Omgevingswet oppakken, waarbij een integrale blik essentieel is. Daarom is deze collega de verbinding tussen beide domeinen om de integraliteit te bewaken en de samenwerking te stimuleren. Wij stellen voor om voor de periode 2026 t/m 2028 0,6 fte beschikbaar te stellen. De lasten hiervoor zijn € 61.000 per jaar.

b. Gemeenteraadsverkiezingen (i) € 35.000

In maart 2026 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. We stellen voor € 35.000 beschikbaar te stellen voor voorbereidende (raads)activiteiten van de verkiezingen, de uitslagenavond, startprogramma nieuwe raad, de installaties etc.

c. Managementondersteuning OWO-VTH (i) € 11.000

Er is behoefte aan tijdelijke managementondersteuning bij OWO-VTH. De OWO-afdeling VTH heeft, in tegenstelling tot OWO-BV en OWO-B&R, geen managementondersteuning. Hierdoor is de werkdruk bij met name afdelingshoofd en teamleiders erg hoog en is er sprake van inefficiëntie. Dit kost € 33.000 voor het eerste half jaar van 2026. Voor onze gemeente betekent dit € 11.000. We komen later bij u terug over de structurele invulling.

2.2 Een duurzame en fijne plek om te leven en te wonen

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners het hier fijn vinden leven en wonen. En dat duurzaamheid bij ons allen hoog in het vaandel staat. Met betrekking tot het verbeteren van de leefbaarheid in onze mooie gemeente doen wij u de volgende voorstellen.

d. Stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf (s) € 8.000

Het huidige fonds bij Stichting Volkshuisvesting Nederland is € 3 miljoen, waarvan een groot deel al is ingezet. Het gaat hier om de regelingen verzilverleningen (aanpassingen woningen 70-plussers), duurzaamheidsleningen en startersleningen. De regelingen worden nadrukkelijk onder de aandacht gebracht, en daarnaast is de koopsomprijs voor een starterslening in 2025 verhoogd.

Verzilverleningen worden daarnaast pas afgelost bij de verkoop van een woning. Voor duurzaamheidsleningen is inmiddels een landelijke regeling beschikbaar via het Nationaal Warmtefonds, we verwachten daardoor dat de vraag naar duurzaamheidsleningen de komende jaren lager ligt dan voorgaande jaren. We schatten in dat voor starters- en verzilverleningen € 1,2 miljoen nodig is tot en met 2029. Voor 2/3 heeft dit betrekking op verzilverleningen en voor 1/3 deel op startersleningen. De financieringslasten hiervan voor verzilverleningen (€ 16.000 structureel) kunnen gedekt worden uit bestaande budgetten. Voor de financieringslasten van startersleningen stellen we voor € 8.000 structureel beschikbaar te stellen.

e. Formatie-uitbreiding kabels en leidingen (s) € 46.000

In onze openbare ruimte worden regelmatig werkzaamheden uitgevoerd voor het aanleggen, onderhouden en verwijderen van kabels en leidingen. Voor reguliere werkzaamheden is meer toezicht nodig dan voorheen. Dit komt onder andere door de complexiteit van alle netwerken. Daarnaast komen de komende jaren grote uitdagingen op ons af onder andere Nulielie (de aanleg van 150 km midden-spanning ring), Buurtaanpak (bijplaatsen van trafostations en laagspanning in bijna alle wijken als gevolg van de energietransitie), vervanging van breukgevoelige wit-pvc gasleidingen en vervanging van "oude" waterleidingen. Wij stellen voor om voor de begeleiding, coördinatie en het toezicht € 81.000 beschikbaar te stellen om de formatie met 1 fte uit te kunnen breiden. Voor € 35.000 is dekking door hogere legesopbrengsten. Als vanuit samenwerkingsovereenkomsten met bijvoorbeeld Liander middelen beschikbaar komen voor de inzet van uren, voegen we deze toe aan de algemene middelen.

f. Groen gas gemeentelijk vastgoed (s) € 44.000

De CO₂ uitstoot van de gemeentelijke organisatie wordt voor 21% veroorzaakt door het gasverbruik van de gemeentelijke gebouwen. Het betreft dan de gebouwen waarvoor wij als organisatie de gasrekening betalen (13 gebouwen). We stellen voor om via de OVEF groen gas in te kopen. De OVEF is hierover in gesprek met de Omrin. Groen gas stoot geen CO₂ uit, waardoor onze CO₂ uitstoot met 21% wordt verminderd. Groen gas heeft een hogere marktprijs dan aardgas. De geschatte meerkosten bedragen € 0,50 per kuub. In 2023 is 88.000 m³ gas gebruikt in de 13 gebouwen die onder deze scope vallen. De geschatte extra kosten bedragen € 44.000 per jaar.

g. Parkeerterrein Veenhofweg Oosterwolde (s) € 9.000

Bij de begroting 2025 heeft u via amendement besloten een krediet beschikbaar te stellen van € 260.000 voor het herinrichten van het parkeerterrein aan de Veenhofweg in Oosterwolde. De nieuwste berekening wijst uit dat de kosten € 113.000 hoger zijn. We stellen voor hiervoor dit extra krediet beschikbaar te stellen. De structurele kapitaallasten hiervan zijn € 9.000. Daarnaast is de wens om naast de pumptrack 50 extra parkeerplaatsen aan te leggen. De kosten hiervan zijn € 104.000. Wij doen u hiervoor geen voorstel. We vinden de investering hoog, terwijl met iets verder lopen,

voldoende parkeerplaatsen in de buurt beschikbaar zijn. Het vervangen van de parkeerplaatsen aan de toegangsweg kost € 45.000. Met deze kosten is rekening gehouden in de huidige meerjarenonderhoudsplaning van de wegen.

h. Krediet herstructureringsproject Rikkingahof € 2,2 miljoen

Sinds de sluiting van de oudbouw van Rikkingahof bestaat de wens om het gebouw en het gebied te herontwikkelen. In 2022 zijn Actium, Lianté en gemeente Ooststellingwerf gestart met de verkenning van de mogelijkheden voor een herinrichting van Rikkingahof. Uitgangspunten hierbij zijn een diverse buurt waar (complexe) zorg geleverd wordt maar ook jonge gezinnen een mooie woning kunnen vinden. Hierbij wordt uitgegaan van het principe van de bloeizone waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. En waar de buitenruimte uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en zo bijdraagt aan het welzijn van bewoners. Van de gemeente wordt gevraagd om de kosten van de aanleg van de openbare ruimte voor haar rekening te nemen (zie ook raadsvoorstel van 20 mei 2025). We stellen voor een krediet beschikbaar te stellen van € 2.200.000. € 325.000 kan gedekt worden vanuit de riolering. We stellen voor om, conform amendement A088a, vanuit de algemene reserve € 1,375 miljoen toe te voegen aan de kapitaalreserve en vanuit de opbrengst grondexploitatie € 500.000 toe te voegen aan de kapitaalreserve. Daarmee kunnen we de structurele afschrijvingslast van € 125.000 dekken. De rentelast van € 19.000 structureel verwerken we in de begroting en nemen we mee in de totaalfinanciering.

i. Voorbereidingskrediet drie herstructureringsprojecten € 450.000

De woningbouwcorporaties gaan de komende jaren diverse herstructureringsprojecten uitvoeren (sloop/nieuwbouw van sociale woningbouw, vergelijkbaar met Haerenkwartier). Het gaat in de periode tot en met 2030 om Rikkingahof, De Hieming en Hoge/Lage Esch in Oosterwolde en Smidslaantje in Appelscha. De woningcorporatie is voor deze projecten in de lead, maar er is ook een stevige inbreng vanuit de gemeente nodig om deze projecten mogelijk te maken, in goede banen te leiden en te zorgen voor een leefbare en duurzame openbare ruimte (koppelkansen). Anders dan bij 'gewone' woningbouwprojecten kunnen we onze inzet niet 'terugverdienen' via de grondexploitatie. Met het oog hierop is het voorstel om een voorbereidingskrediet van in totaal € 450.000 beschikbaar te stellen voor De Hieming, Smidslaantje en Hoge/Lage Esch waarmee we de eerste, essentiële stappen kunnen zetten in planvorming en overleg met de bewoners in de betreffende buurten. Omdat er nog geen concrete investeringsbedragen bekend zijn, is het bedrag voor het voorbereidingskrediet gebaseerd op ervaringscijfers (Haerenkwartier, raming Rikkingahof). Hierbij is gekeken naar de voorbereidingskosten in relatie tot vierkante meters. De verdeling is als volgt: De Hieming € 180.000, Hoge/Lage Esch € 180.000, Smidslaantje € 90.000. Er is nog geen sprake van structurele lasten, er wordt nog niet afgeschreven. Er is alleen sprake van rentelasten. Deze lopen mee in de totale rentelasten.

j. Accommodatiebeleid (s) € 600.000 vanaf 2029

De investeringen die volgen uit het accommodatiebeleid zijn groot. Dit brengt hoge kapitaallasten met zich mee. Al vanaf 2024 reserveren we in de exploitatie structurele ruimte om zo de kapitaallasten te kunnen dekken. Bij de kaderbrief 2025 heeft u besloten dit budget vanaf 2028 jaarlijks met € 200.000 te verhogen (in plaats van met € 100.000). Dit heeft ervoor gezorgd dat in 2029 het budget accommodatiebeleid € 900.000 is. Nu er meer zicht is op vaststelling en de financiële gevolgen van het accommodatiebeleid stellen wij voor om het budget vanaf 2029 te verhogen met € 600.000 structureel. Daarnaast blijven we het budget (zoals vorig jaar besloten) verhogen met € 200.000 per jaar. Dit betekent dat het budget in 2029 € 1,4 miljoen is, in 2030 € 1,6 miljoen, 2031 € 1,8 miljoen etc. Dit geeft een goede basis om de lasten te kunnen dragen.

Daarnaast komen uit het accommodatiebeleid ook incidentele lasten voort. Zoals sloopkosten en kosten voor tijdelijke huisvesting. De reserve accommodatiebeleid wordt gevoed door de ramingen in de exploitatie voor het accommodatiebeleid die (nog) niet zijn ingezet. We stellen voor deze reserve in te zetten voor de incidentele lasten vanuit het accommodatiebeleid. Waar nodig komen we met een voorstel om deze reserve aan te vullen vanuit de algemene reserve.

k. Eikenprocessierups (i) € 81.000

We zijn al een aantal jaren bezig met het bestrijden van de Eikenprocessierups. Naast de reguliere bestrijding hebben we met een pilot gewerkt. Deze pilot is afgerond en was succesvol. We kunnen hier op dit moment niet mee verder omdat, voor zover nu bekend, nog geen initiatieven zijn genomen voor het toelatingstraject van de betreffende biocide. Toelating als biocide (bestrijder) is een langdurig

en kostbaar traject en loopt via het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). De werkzame stof moet worden geregistreerd in de Europese databank van het Europees agentschap voor chemische stoffen (Echa). Voor de bestrijding van de eikenprocessierups hebben we € 39.000 structureel in de begroting staan. De totale kosten voor het beheersen van de Eikenprocessierups is geraamd op € 120.000. We stellen voor om voor het jaar 2026 € 81.000 beschikbaar te stellen. We gaan onderzoeken hoe we de bestrijding voor de toekomst het beste kunnen vormgeven. We komen hier bij de volgende kaderbrief op terug.

l. Volkshuisvesting (i) € 200.000

De huidige woon(zorg)visie loopt per 1 januari 2026 af. Er zijn sinds de vaststelling van de woon(zorg)visie veel ontwikkelingen op het gebied van wonen geweest, de druk op de (nationale) woningmarkt en de beschikbaarheid van betaalbare woningen is hier een uiting van. Door deze ontwikkelingen heeft het Rijk, in vergelijking met de periode ten tijde van het opstellen van de huidige woonvisie, haar regie op het thema wonen vergroot. Dit werkt door in de regie vanuit de provincie en in de regionale samenwerking via het maken van woondeals.

Het hebben van een woonvisie is een verplichting voor gemeenten op grond van de Woningwet (art. 42). Met het wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting (Wvrv) ontwikkelt het woonbeleid van een sectorale visie op basis van de Woningwet naar een integraal programma binnen de omgevingsvisie volgens de Omgevingswet. Dit betekent dat de woonvisie vanuit dit wetsvoorstel moet worden vervangen door het Volkshuisvestingsprogramma, zoals bedoeld onder de omgevingswet. De onderdelen voor dit programma zijn: een woonbehoefte-onderzoek, een addendum op het huidige vastgestelde woonbeleid (woon(zorg)visie 2022-2026), de gemeentelijke omgevingsvisie actualiseren op het thema wonen en het inhuren van een bureau als procesbegeleider en penvoerder. Het maken van dit programma en het uitvoeren van de onderzoeken is een verplichting en vraagt om specialistische kennis en kunde. Dit hebben wij op dit moment niet in huis. Wij schatten nu in dat we hiervoor € 200.000 nodig hebben.

2.3 Een gemeenschap waar onze inwoners zich thuis, gezond en veilig voelen

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners naast een goede leefbaarheid, zich ook gezond voelen en veilig weten in onze gemeente. Wij doen u daarom een aantal voorstellen op het gebied van veiligheid, gezondheid en cultuur.

m. Taalbeleid Stellingwerfs en Fries (s) € 17.000

Op 19 juni 2024 is de Taalnota Fansels Frysk vastgesteld door Provinciale staten van Friesland. Provincie en Rijk verwachten van ons dat we taalbeleid Fries en Stellingwerfs gaan verwoorden en dat we een extra stap zetten in vergelijking met het 'sobere' taalbeleid dat we nu voeren. De raad heeft op 25 februari 2025 aangegeven een bijdrage aan meertalig beleid te willen geven. We stellen voor hiervoor structureel € 17.000 beschikbaar te stellen voor de inzet van een taalcoördinator en voor uitvoeringsbudget.

n. Contractmanagement en beheer Participatiewet (s) € 34.000

In 2025 doen we de aanbesteding van inkoop participatie en re-integratie instrumenten Participatiewet in OWO-verband. Het doel is om per 1 januari 2026 overeenkomsten te hebben gesloten met aanbieders. Dit vraagt per die datum het voeren van contractmanagement en -beheer en daarmee gespecialiseerde en continue aandacht, zoals dit ook al jaren is georganiseerd voor Wmo en Jeugd. Contractmanagement en contractbeheer met aanbieders van re-integratie-instrumenten zijn essentieel om de kwaliteit, effectiviteit en kostenbeheersing van re-integratietrajecten te waarborgen. Het draagt o.a. bij aan kwaliteitsbewaking en resultaatgericht werken, kostenbeheersing en efficiency, juridische zekerheid en risicobeheersing, flexibiliteit en innovatie en relatiemanagement en innovatie. We stellen voor om € 34.000 beschikbaar te stellen zodat de formatie in owo-verband met 1 fte uitgebreid kan worden.

o. Beleidsadviseur Inburgering en Migratie (s) € 79.000 voor 2026 t/m 2028

Veel gemeenten hebben specifiek een beleidsadviseur inburgering aangesteld na het intreden van de Nieuwe Wet Inburgering 2021. Gemeente Ooststellingwerf heeft dat destijds niet gedaan. Dit is wel nodig. Binnen de Nieuwe Wet Inburgering zorgt de beleidsmedewerker onder andere voor het gemeentelijk inburgeringsbeleid, de inhoud van aanbestedingen, verordeningen en procedures, strategie bepalen over het aangaan van samenwerkingen, interne werkprocessen op gang brengen en evalueren, het verstrekken van informatie aan het college en de raad en het onderhouden van het

contact met aanpalende domeinen binnen de gemeente en stakeholders. Mede gezien de landelijke ontwikkelingen stellen we voor om hiervoor tijdelijk budget beschikbaar te stellen. We stellen voor om voor 0,78 fte € 79.000 beschikbaar te stellen voor de periode 2026 t/m 2028.

p. Verlengen overeenkomst Mader Kunstroute (i) € 14.700 voor 2026 t/m 2028

Sinds 2015 hebben we een beeldenroute in de gemeente rondom 20 buitenbeelden van Hein Mader. Er is hierover een overeenkomst gesloten met de Stichting Administratiekantoor Collectie Hein Mader. Deze overeenkomst liep van 2016 tot en met 2019 en is daarna verlengd met een nieuwe periode 2020 – 2024. De tweede termijn liep op 31 december 2024 af. Ons college heeft de overeenkomst verlengd met een nieuwe periode van vier jaar, met een voorbehoud voor de periode 2026 – 2028 in verband met de dekking van de lasten. In 2023/2024 is een kort onderzoek gedaan naar de belangstelling voor de beeldenroute. Daaruit bleek dat er nog steeds regelmatig belangstelling is voor de beelden en de route en ook dat inwoners soms gehecht zijn aan de beelden (Spirie in Appelscha). Daarom stellen we voor om € 14.700 per jaar beschikbaar te stellen voor 2026 t/m 2028 om de overeenkomst te kunnen verlengen (€ 8.000 voor het lenen van de beelden en € 6.700 voor het schoonmaken van de beelden).

Wmo

Vanuit de septembercirculaire 2024 hebben we een budget ontvangen voor demografische ontwikkelingen Wmo. Dit is een indexering die rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing bij de Wmo. Het is een algemeen dekkingsmiddel. We stellen u voor om dit budget in te zetten om te voorkomen dat inwoners gebruik moeten maken van de Wmo. Namelijk voor een mantelzorgconsulent, het verlengen van de pilot welzijnscoach en het vormen van een budget Wmo voorliggend veld. Het budget loopt op. Daarmee is er een tekort in 2026 en een overschot vanaf 2029. We stellen voor dit overschot vanaf 2029 in te zetten als algemeen dekkingsmiddel.

	x€ 1.000			
Wmo	2026	2027	2028	2029
Beschikbaar budget Wmo demografische ontw. (sept 2024)	125	252	383	516
Inzetten voor mantelzorg	- 91	- 91	- 91	- 91
Inzetten voor Pilot welzijnscoach	- 105			
Inzetten voor Budget Wmo voorliggend veld	- 20	- 161	- 292	- 300
Restant (- is tekort)	- 91	-	-	125

q. Uitbreiding mantelzorgconsulent (s) € 91.000

We zien een stijging van het aantal mantelzorgers in onze gemeente. Het risico op overbelasting van de mantelzorgers neemt toe. Dit komt door de dubbele vergrijzing, het zorgstelsel dat onder druk komt te staan en de afname van het aantal inwoners dat mantelzorg kan verlenen. We merken een toename in het aantal mantelzorgers dat contact met ons zoekt. Er wordt inmiddels goed gebruik gemaakt van ons ondersteuningsaanbod. Mantelzorgers zijn tevreden over het huidige ondersteuningsaanbod en geven aan dat het helpt in het voorkomen en verminderen van overbelasting. In het voorjaar van 2025 zijn we gestart met de bewustwordingscampagne mantelzorg en verwachten we nog meer hulpvragen van mantelzorgers. Om onze mantelzorgers goed te kunnen blijven helpen is uitbreiding van het aantal uren mantelzorgconsulent nodig. We stellen voor € 91.000 beschikbaar te stellen vanaf 2026 voor een extra fte mantelzorgconsulent. En € 45.000 voor 2025 om nu meteen hierop actie te kunnen ondernemen, die we bij positieve besluitvorming in de najaarsrapportage 2025 verwerken.

r. Verlenging pilot welzijnscoach (i) € 105.000

Met welzijnscoaching dragen we bij aan de verschuiving van zorg naar welzijn en versterking van de kracht van de mienskip. We doen dit om gezondheid, welzijn en leefbaarheid voor onze inwoners op peil te houden, ondanks vergrijzing, lang thuis wonen en minder beschikbaarheid van zorgpersoneel. Welzijnscoaches helpen individuele inwoners op weg in de mienskip en stimuleren samenredzaamheid en collectieve oplossingen en -voorzieningen (bijvoorbeeld indicatie vrije dagbesteding). De pilot wordt in het najaar van 2025 geëvalueerd. We stellen voor om voor 2026 incidenteel € 105.000 beschikbaar te stellen om de pilot te kunnen verlengen. Kosten zijn in totaal € 210.000. Deels kan het gedekt worden uit bestaande middelen.

s. Wmo voorliggend veld (s) € 20.000 in 2026 oplopend naar € 300.000 vanaf 2029

We willen de verschuiving van Wmo indicaties naar het voorliggend veld doorzetten en verder ontwikkelen. Dit kan bijvoorbeeld door welzijnscoaching, dorpsondersteuning en indicatievrije dagbesteding. We stellen daarom voor om een budget voorliggend veld te vormen waaruit we dergelijke kosten kunnen betalen. Dit is een budget dat ingezet wordt voor preventieve maatregelen, net zoals we die ook hebben voor de jeugdhulp. Het budget loopt op naar € 300.000 in 2029 en loopt daarmee mee met het budget dat beschikbaar is voor demografische ontwikkelingen. Mocht de pilot van de welzijnscoaching positief zijn, dan kunnen de kosten van het vervolg hiervan ook uit dit budget worden betaald.

2.4 Ooststellingwerf als onderdeel van een vitale economie

Een vitale economie is belangrijk voor onze inwoners en bedrijven. Daarom doen we u een aantal voorstellen dat hier invloed op heeft.

t. Versterken Europese samenwerking (i) € 25.000 per jaar voor 2026 en 2027

Wij willen onze Europese samenwerking versterken en strategisch inzetten om gemeentelijke beleidsdoelen te realiseren. De Europa agenda 2025 geeft richting aan deze ambitie. We stellen voor om (net als voor het jaar 2025) voor 2026 en 2027 per jaar € 25.000 beschikbaar te stellen. Het budget wordt ingezet voor Europese bijeenkomsten, ondersteuning bij subsidieaanvragen en cofinanciering van projecten, scholing en kennisdeling over Europese wetgeving en subsidiemogelijkheden en interne communicatie en organisatie van kennissessies.

u. Ontwikkelagenda en uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme (s) € 165.000 t/m 2028 en € 62.000 vanaf 2029 en (i) € 50.000 voor 2026.

Voor de uitvoering van de agenda en het programma (zie ook raadsvoorstel 22 april 2025) is uitbreiding van de ambtelijke capaciteit nodig met 1,6 fte. We stellen voor hiervoor € 62.000 structureel beschikbaar te stellen voor 0,6 fte. Daarnaast stellen we voor om voor de periode 2026 t/m 2028 € 103.000 per jaar beschikbaar te stellen voor 1 fte om zo de ambities vanuit de visie te kunnen realiseren. Daarnaast stellen wij voor om € 50.000 beschikbaar te stellen in 2026 voor de lokale regiomarketing.

2.5 Een financieel gezonde positie

Ons financieel perspectief was voor de jaren 2026 en 2027 bij het vaststellen van de programmabegroting 2025 nog negatief. We hebben u hierboven een aantal voorstellen voor nieuw beleid gedaan. Mede door de voorjaarsnota van het Rijk kunnen we u, ook na nieuw beleid, zwarte cijfers laten zien voor alle jaren. Er zijn twee onderdelen die wij in kunnen zetten als dekkingsmiddel. Die vindt u in onderstaande tabel.

		x€ 1.000			
Nr.	Voorgestelde dekking	2026	2027	2028	2029
v.	Restant budget Wmo demografische ontwikkelingen				125
w.	BTW compensatiefonds	480	480	480	480
Totaal voorgestelde dekking		480	480	480	605

v. Restant budget Wmo demografische ontwikkelingen, (s) € 125.000 vanaf 2029

Zoals ook hierboven bij de Wmo omschreven ontvangen wij budget vanuit het Rijk voor Wmo demografische ontwikkelingen. We hebben in deze kaderbrief een voorstel gedaan van hoe we dit in willen zetten. Dan resteert er een budget van € 125.000 vanaf 2029 dat we in kunnen zetten als algemeen dekkingsmiddel.

w. Btw-compensatiefonds, (s) € 480.000 vanaf 2026

De ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF) mag worden opgenomen als verwachte baat. Hiervoor geldt dat maximaal de meest recent gerealiseerde ruimte onder het plafond geraamd mag worden in de begroting. Wij hebben tot nu toe dat niet gedaan, omdat deze ruimte een onzekerheid in zich heeft. De toezichthouder van de provincie heeft nu expliciet aangegeven dat het in de huidige onzekere tijden, waarbij gemeenten kampen met meerjarige tekorten, reëel is dat gemeenten in hun begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 rekening houden met (een deel van) de beschikbare ruimte onder het plafond van het BCF. Wij stellen daarom ook voor om dit te doen. De ruimte die beschikbaar is blijkt uit de voorjaarsnota 2025 van het Rijk en is € 480.000 voor onze gemeente.

3. Risico's en ontwikkelingen

Er komen diverse risico's en onzekerheden op ons af. Deze zijn niet in het begrotingsperspectief verwerkt, maar hebben als ze werkelijkheid worden onvermijdelijk financiële gevolgen. Ook zijn er ontwikkelingen die we hieronder benoemen.

Budget Taskforce wonen

Bij de heroverwegingen 2022 heeft u € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de taskforce wonen om te kunnen organiseren dat gericht gewerkt wordt aan het versneld realiseren van woningbouw en het geschikt maken van woningbouwlocaties. Eind 2024 resteert nog ongeveer € 1 miljoen. Het budget blijven we de komende jaren gebruiken om (voorbereidings)kosten uit te dekken die we niet via bijvoorbeeld grondexploitaties kunnen verrekenen, of kosten voor plannen die uiteindelijk niet verder komen dan de initiatieffase.

Structureel extra rijksmiddelen jeugdhulp

Halverwege 2021 heeft de arbitragecommissie (commissie van wijzen) uitspraak gedaan in het geschil tussen de gemeenten en het Rijk over de jeugdzorg. De uitspraak is duidelijk: het Rijk moet gemeenten compenseren voor het feitelijke tekort voor de jeugdzorg. Vanaf 2022 heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Echter dit is telkens voor één jaar. Er zijn tot op dit moment nog geen structurele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Op aangeven van de toezichthouder (provincie Fryslân) hebben we deze middelen wel voor de volle 100% als een structurele bate opgenomen.

Btw bruisplek

Voor de bruisplek staat nog een btw-vraagstuk open. Dit kan invloed hebben op het totale krediet dat beschikbaar moet worden gesteld, en daarmee op de structurele lasten. Het gaat hier om een krediet van ruim € 800.000.

Onderhoudsplannen accommodaties

In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft de raad besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Dit betekent dat de onderhoudsvoorzieningen nu niet op niveau zijn. Dit betekent structureel hogere dotaties voor de komende jaren (na vaststellen accommodatiebeleid).

Herstructureringsprojecten

Wij hebben u in deze kaderbrief een voorstel gedaan om voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor een aantal herstructureringsprojecten. Als deze projecten doorgaan, na positieve besluitvorming, zal dat ook beslag leggen op de begroting in de vorm van kapitaallasten.

Compostering

Wij hebben u via mededeling #1865 op de hoogte gebracht van de status van het project huisvesting Nanningaweg 47c. Om de opdracht te kunnen uitvoeren moet de compostering worden afgestoten. De verwachting is dat de lasten hiervan structureel € 150.000 zijn.

FUMO

In de concept kaderbrief van de FUMO wordt voor 2026 uitgegaan van een aanzienlijke uitzetting. De uitzetting is nodig om de gewenste versterking van het VTH-stelsel te kunnen realiseren (rapport commissie Van Aartsen). De deelnemers zijn kritisch over deze kaderbrief vanwege de lagere uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026. Op dit moment is het lastig om in te schatten wat de uiteindelijke uitzetting in de begroting wordt en wat de consequenties voor de deelnemersbijdrage van Ooststellingwerf is. Ook omdat Ooststellingwerf in 2024 via de nacalculatie circa € 100.000 heeft terugontvangen, omdat er minder uren zijn ingezet dan begroot. Daarom hebben wij voor de FUMO geen financiële consequenties in de kaderbrief verwerkt.

Urgentieverordening

De introductie en uitvoering van de Huisvestingsverordening urgent woningzoekenden Fryslân (urgentieverordening) en de hieruit voortvloeiende uitvoeringsorganisatie brengt kosten met zich mee. Hierbij maken we onderscheid in implementatiekosten en structurele kosten. Vooralsnog is de verwachting dat we hiervoor compensatie krijgen van het Rijk.

Openbare verlichting

Vanaf 2027 t/m 2042 komen er weer nieuwe investeringen aan van in totaal € 2,3 miljoen. Dit zorgt ervoor dat vanaf 2028 de kapitaallasten stijgen (ongeveer + € 100.000). Wij komen later met een voorstel hierover bij u terug.

Tijdelijk beschikbaar gestelde budgetten

Er zijn de afgelopen jaren een aantal budgetten tijdelijk beschikbaar gesteld. Als het nodig is om deze structureel te maken betekent dit budgetuitzetting. Het gaat hier o.a. om de buurthuiskamer in het Haerenkwartier, Jogg regisseur, toezicht en handhaving sociaal domein, heronderzoeken participatiewet, opgroeien in een kansrijke omgeving, uitvoeringsbudget duurzaamheid, budget stikstof/landelijk gebied, voorzieningenwijzer en het Fonds.

4. Begrotingsuitgangspunten

Voor de begroting 2026 gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:

- Lonen + 4,1% (incl. pensioenpremie)
- **Prijzen + 2,6%**
- OZB + 2,6%
- Forensenbelasting + 2,6%
- Leges + 2,6%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolheffing 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,20 en € 1,65 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen

De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2026) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2027 tot en met 2029) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad besloten om de opbrengst OZB woningen en niet-woningen beide met € 100.000 te verhogen in 2027 en met € 200.000 in 2028. In het berekenen van de opbrengst OZB houden we rekening met areaaluitbreiding.

Forensenbelasting

De opbrengst wordt geïndexeerd.

Rioolheffing

Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan. Vanaf 2025 wordt het GRP vervangen door het Water- en rioleringsprogramma (Wrp). Het voormalige GRP komt in de Omgevingswet terug als facultatief programma. Daarmee verdwijnt weliswaar de planverplichting uit de Wet Milieubeheer, maar het blijft van groot belang de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken en de bekostiging ervan planmatig vast te leggen. De WRP wordt in september aan u voorgelegd voor vaststelling. Onderdeel van dit voorstel is, op basis van het kostendekkingsplan, de rioolheffing jaarlijks te laten stijgen met 3,5% (boven op de reguliere inflatiecorrectie) om toekomstige investeringen in de riolering te kunnen blijven dekken en om uitdagingen op het gebied van klimaatverandering het hoofd te bieden.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk was deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven de afgelopen jaren niet. Jaarlijkse tekorten werden gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven, die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs zijn verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025.

Toeristenbelasting

Er is een tarief voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven zijn bij de kaderbrief 2024 voor de periode 2024-2026 vastgesteld op € 1,65 en € 1,20 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe.